

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1336
10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

1. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant nustatyti aiškią valstybinio socialinio draudimo įmokų (toliau – socialinio draudimo įmokos) mokėjimo tvarką už pas du ar daugiau darbdavių dirbančius asmenis, proporcingai skaičiuojant socialinio draudimo įmokas bent nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą minimaliąją mėnesinę algą siekiančios sumos. Šiuo metu Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalyje nustatyta socialinio draudimo įmokų skaičiavimo taisyklė, pagal kurią draudėjas, apskaičiavęs apdraustajam asmeniui mažesnę darbo užmokesį nei Vyriausybės patvirtinta minimalioji mėnesinė alga, privalo sumokėti apdraustojo ir draudėjo socialinio draudimo įmokas už tarnautojus ar darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis, nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio ir papildomai iš savo lėšų sumokėti apdraustojo ir draudėjo socialinio draudimo įmokas nuo sumos, kurią sudaro skirtumas tarp ne mažesnės kaip Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos ir apdraustajam apskaičiuoto darbo užmokesčio. Ši nuostata netaikoma joje apibrėžtais atvejais, pvz., kai asmuo atitinkamą mėnesį yra pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 1, 2, 3 ar 4 dalis draudžiamas daugiau nei pas vieną draudėją (Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalies 1 punktas). Visgi tai, kad asmuo turi daugiau nei vieną draudėją nereiškia, kad apdraustojo gaunamas pas visus draudėjus darbo užmokestis yra didesnis ar lygus Vyriausybės patvirtintai minimaliajai mėnesinei algai, todėl praktikoje dirbdamas pas kelis darbdavius apdraustasis gali ir neįgyti socialinių garantijų, siejamų su socialinio draudimo įmokų apskaičiavimu nuo ne mažesnės nei minimalioji mėnesinė alga draudžiamųjų pajamų sumos.

Įstatymo projekto rengimą paskatino ir Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto siūlymas (2025 m. spalio 15 d. protokolas Nr. 103-P-37), Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijoje pateikti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo sisteminius pakeitimus, sudarančius prielaidas išvengti galimo piktnaudžiavimo, kai minimalią nedarbo socialinio draudimo išmoką gauna drausti pas kelis draudėjus asmenys, už kuriuos nebuvo sumokėtos minimalios socialinio draudimo įmokos. Pažymėtina, kad šių metų liepos 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-1904 1, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 17, 21 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo priedu ir 10 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymui bus pradėtas taikyti minimalus nedarbo draudimo išmokos dydis, kuris atitinka 5 bazinės socialinės išmokos dydžius (2026 m. – 370 Eur), kai šiuo metu minimalus nedarbo socialinio draudimo išmokos dydis yra susijęs su šios išmokos pastovios dalies dydžiu (23,27 procento mėnesį, už kurį mokama nedarbo socialinio draudimo išmoka, galiojančios Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos) ir siekia

268,30 Eur. Nuo 2026 m. liepos 1 d. įsigaliosiantis minimalus nedarbo socialinio draudimo išmokos dydis turėtų sumažinti riziką, kad laikinai darbo neturintys mažas pajamas gavę asmenys patirs skurdą ar socialinę atskirtį, tačiau svarbu atkreipti dėmesį ir į draudžiamąsias pajamas, nuo kurių buvo sumokėtos socialinio draudimo įmokos, todėl Įstatymo projektu siūloma atsisakyti socialinio draudimo įmokų „grindų“ išimties, kai apdraustasis dirba pas kelis darbdavius, ir bendras jam apskaičiuotas darbo užmokestis nesiekia minimaliosios mėnesinės algos.

2. Įstatymo projekto rengimą taip pat paskatino 2025 m. gruodžio 23 d. priimtas Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 2, 4, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 25, 26 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymas Nr. XV-725 (toliau – Pakeitimo įstatymas), kuriame nustatyta, kad savivaldybės administracija, teikdama piniginę socialinę paramą, ją gaunantiems asmenims turi teisę pirmiau siūlyti dalyvauti savivaldybės institucijos parengtoje užimtumo didinimo programoje, nevyriausybiinių organizacijų ir kitų viešųjų ir privačiųjų juridinių asmenų vykdomose užimtumą skatinančiose programose ir (ar) projektuose, o visuomenei naudingai veiklai atlikti gali būti pasitelkiami tik atsisakę dalyvauti minėtose programose ir (ar) projektuose ir nedalyvaujantys aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse darbingi nedirbantys (taip pat savarankiškai nedirbantys), nesimokantys darbingo amžiaus asmenys, gaunantys socialinę pašalpą ilgiau kaip 3 mėnesius iš eilės.

Pakeitimo įstatymu siekiant piniginės socialinės paramos, socialinių paslaugų, užimtumo priemonių kompleksiskumo bei efektyvaus ir racionalaus finansinių išteklių panaudojimo, taip pat kad piniginei socialinei paramai teikti nepanaudotos savivaldybių biudžetų lėšos galėtų būti perskirstomos taikliau ir tikslingiau, sumažinant finansuojamų socialinės apsaugos sričių skaičių ir tikintis, kad daugiau lėšų būtų skiriama užimtumo didinimo programoms įgyvendinti (Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 4 straipsnio 5 dalies 3 punktas), todėl savivaldybės galės užtikrinti didesnę užimtumo didinimo programų finansavimą (papildomai skirti lėšų) iš savivaldybių biudžetų išteklių ir piniginę socialinę paramą gaunančius nedirbančius asmenis aktyviau įtraukti į užimtumo didinimo programas (įskaitant įdarbinimą – terminuotas asmenų įdarbinimas yra viena iš priemonių, taikomų asmenims, dalyvaujantiems savivaldybės institucijos parengtoje užimtumo didinimo programoje), taip padėti atkurti socialinį jų savarankiškumą, darbines ir profesines kompetencijas bei įgalinti juos greičiau integruotis į darbo rinką.

Pagal galiojantį reguliavimą, asmenų, kurie dalyvauja savivaldybės institucijos parengtoje užimtumo didinimo programos terminuoto asmens įdarbinimo priemonėje socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos bendra Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka, t. y. socialinio draudimo įmokos turi būti skaičiuojamos bent nuo minimaliosios mėnesinės algos net ir tuo atveju, kai faktiškai toks asmuo gauna mažesnę nei minimalioji mėnesinė alga darbo užmokestį. Atsižvelgiant į Pakeitimo įstatymo tikslą – sudaryti teisinės prielaidas, kad kuo daugiau asmenų būtų įdarbinti pagal savivaldybės institucijos parengtą užimtumo didinimo programą (įgyvendinant terminuoto asmens įdarbinimo priemonę), taip pat paskatinti užimtumo didinimo

programos darbdavius terminuotai įdarbinti tuos asmenis, kurie dėl turimų sveikatos problemų, šeiminių išsipareigojimų ar kitų objektyvių priežasčių neturi galimybių dirbti visą darbo dieną. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad draudėjas socialinio draudimo įmokas už pagal savivaldybės institucijos parengtos užimtumo didinimo programą įdarbintus asmenis, kuriems atitinkamą mėnesį apskaičiuotas darbo užmokestis yra mažesnis nei minimalioji mėnesinė alga, apskaičiuoja ne nuo minimaliosios mėnesinės algos, o nuo jiems faktiškai apskaičiuoto darbo užmokesčio.

Nuo 2022 m. liepos 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo pakeitimas, nustatęs naują darbo rinkai besirengiančio asmens statusą, suteikiamą asmenims, kurių įsidarbinimą riboja bent viena iš šių aplinkybių: socialinių įgūdžių ir motyvacijos dirbti stoka, šeimos narių priežiūra ir (ar) slauga, turimos skolos, galimybių nuvykti į darbą nebuvimas, turimos priklausomybės nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, azartinių žaidimų. Šiems asmenims, tarp kurių yra ir piniginės socialinės paramos gavėjai (kaip viena iš tikslinių grupių), siūloma dalyvauti savivaldybių institucijų parengtose užimtumo didinimo programose. Atitinkamai, Įstatymo projektu siekiama sudaryti teisinę prielaidą pagal savivaldybės institucijos parengtą užimtumo didinimo programą, įgyvendinant terminuoto asmens įdarbinimo priemones, įdarbinti kuo didesnę skaičių asmenų, kuriems toks dalyvavimas galėtų turėti maksimalų individualų poveikį sprendžiant jų socialines problemas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, teikiamas Įstatymo projektas, kurio tikslas – tobulinti socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo teisinį reguliavimą.

Įstatymo projekto uždaviniai:

1. Sudaryti palankesnes sąlygas tikslinės grupės asmenų įdarbinimui pagal savivaldybės institucijos parengtą užimtumo didinimo programą (terminuoto asmens įdarbinimo priemonę), numatant galimybę šių asmenų socialinio draudimo įmokas skaičiuoti nuo mažesnės nei minimalioji mėnesinė alga sumos, kai jų faktinis darbo užmokestis nesiekia šios ribos.

2. Tikslinti socialinio draudimo įmokų už apdraustuosius, draudžiamus kelių draudėjų, apskaičiavimo nuostatas, įtvirtinant prievolę socialinio draudimo įmokas skaičiuoti proporcingai nuo ne mažesnės nei minimalioji mėnesinė alga sumos, jei bendras visų draudėjų mokamas darbo užmokestis jos nesiekia.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto rengimą iniciavo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Įstatymo projektą parengė Socialinio draudimo grupės (vadovas Vaidotas Kalinauskas (tel. +370 686 04337, el. p. vaidotas.kalinauskas@socmin.lt) patarėja Ūla Urbaitė (tel. +370 658 60354, el. p. ula.urbaite@socmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

1. Šiuo metu galiojančio Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalies 1 punkte nustatyta, kad kai apdraustajam apskaičiuotas darbo užmokestis yra mažesnis negu Vyriausybės patvirtinta minimalioji mėnesinė alga, draudėjas apdraustojo ir draudėjo socialinio draudimo įmokas už tarnautojus ar darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis, apskaičiuoja nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio ir papildomai iš savo lėšų sumoka apdraustojo ir draudėjo socialinio draudimo įmokas nuo sumos, kurią sudaro skirtumas tarp ne mažesnės kaip Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos ir apdraustojo apskaičiuoto darbo užmokesčio, išskyrus, kai apdraustieji atitinkamą mėnesį buvo drausti pas kitą draudėją pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1, 2, 3 ar 4 dalis. Praktikoje pasitaiko tokio reguliavimo piktnaudžiavimo situacijų darbo rinkoje, kai tas pats darbuotojas, kuris tas pačias darbo funkcijas atlieka vienoje darbo vietoje, pagal kitas bendras darbo sąlygas, formaliai yra įdarbinamas pas kelis darbdavius, taip siekiant sumažinti darbdaviui tenkančias mokestines prievoles ir tokiu būdu mažinant darbuotojų socialines garantijas.

Praktikoje atvejai, kai dirbama pas du ar daugiau darbdavių, bet neuždirbama minimalioji mėnesinė alga, dažniausiai pasitaiko tarp šių profesinių grupių darbuotojų (2025 m. duomenys):

1. biurų, viešbučių ir kitų įstaigų valytojų, kambarinių ir pagalbininkų – 2 202 asmenys arba 24,4 proc. nuo visų dirbančiųjų pas du ir daugiau darbdavių, bet neuždirbančių minimaliosios mėnesinės algos;
2. įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovų bei kitur nepriskirtų verslo paslaugų srities ir administracijos vadovų – iš viso 1 932 asmenys, arba 23,6 proc. nuo visų dirbančiųjų pas du ir daugiau darbdavių, bet neuždirbančių minimaliosios mėnesinės algos;
3. reklamos, rinkodaros ir pardavimo specialistų – 772 asmenys arba 9,5 proc. nuo visų dirbančiųjų pas du ir daugiau darbdavių, bet neuždirbančių minimaliosios mėnesinės algos.

Remiantis Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba) duomenimis, 2025 m. pas du darbdavius dirbo 5 072 asmenys, kurie neuždirbo minimaliosios mėnesinės algos, pas tris darbdavius dirbo 1 943 tokie asmenys, pas keturis darbdavius dirbo 630 tokių asmenų, pas penkis darbdavius dirbo 260 tokių asmenų, pas šešis darbdavius dirbo 210 tokių asmenų, pas septynis darbdavius dirbo 35 tokie asmenys, pas dvylika darbdavių dirbo 3 tokie asmenys. Remiantis Fondo valdybos duomenimis, per 2025 m. iš darbuotojų, kurie neuždirbo minimaliosios mėnesinės algos ir kuriems, pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalies išimtis, nebuvo taikomos socialinio draudimo įmokų „grindys“, net 22 840 asmenys buvo drausti pas kitą draudėją arba dėl jų socialinio statuso ypatybių draudžiami pensijų socialiniu draudimu valstybės lėšomis; 67 022 asmenys gavo socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo netekto darbingumo, socialinio draudimo negalios pensiją, šalpos neįgalumo ar šalpos senatvės pensiją; 52 042 asmenys buvo ne vyresni kaip 24 metų; 1482 asmenys turėjo nustatytą 0–55 procentų dalyvumo lygį; 3493 asmenys gavo motinystės, tėvystės ar vaiko priežiūros išmoką. Dalis šių asmenų pretendavo į minimalias socialinio draudimo teikiamas garantijas, nors socialinio draudimo įmokos už tokius asmenis nebuvo mokamos bent nuo minimaliosios mėnesinės algos: pvz., 2025 m. minimalias ligos socialinio draudimo išmokas gavo 8,7 tūkst. asmenų, minimalias

motinystės socialinio draudimo išmokas gavo 0,6 tūkst. asmenų, minimalias vaiko priežiūros išmokas gavo 1,8 tūkst. asmenų, o tėvystės – 0,2 tūkst. asmenų.

2. Valstybinio socialinio draudimo įstatyme nėra reglamentuojama atskira asmenų, kurie yra įdarbinti pagal savivaldybės institucijos parengtą užimtumo didinimo programą (dalyvauja terminuoto asmens įdarbinimo priemonėje), socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo tvarka, todėl remiantis Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 nuostata šių asmenų socialinio draudimo įmokos turi būti skaičiuojamos bent nuo minimaliosios mėnesinės algos, nepaisant to, kad asmenims apskaičiuotas darbo užmokestis gali būti mažesnis nei minimalioji mėnesinė alga.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

1. Įstatymo projektu Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnį siūloma papildyti 7¹ dalimi, nustatant, kad socialinio draudimo įmokos yra proporcingai skaičiuojamos nuo ne mažesnės kaip Vyriausybės patvirtinta minimalioji mėnesinė alga sumos už asmenis, kurie dirba pas du ar daugiau draudėjų ir pas visus draudėjus kartu priskaičiuotas darbo užmokestis yra mažesnis nei minimalioji mėnesinė alga. Įstatymo projektu teikiamu pakeitimu siūloma nustatyti papildomų socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo taisykles:

1) Pirmiausia būtų vertinama draudėjo prievolė priskaičiuoti socialinio draudimo įmokas nuo minimaliosios mėnesinės algos proporcingai darbuotojo turimų draudėjų skaičiui (toliau – vienam draudėjui tenkanti MMA dalis), pvz., turint du draudėjus prievolė sumokėti įmokas būtų bent nuo 576,50 Eur ($1153 \text{ Eur}/2=576,50 \text{ Eur}$), turint tris draudėjus prievolė sumokėti įmokas būtų bent nuo 384,33 Eur ($1153 \text{ Eur}/3=384,33 \text{ Eur}$), turint penkis draudėjus prievolė sumokėti įmokas būtų bent nuo 230,60 Eur ($1153 \text{ Eur}/5=230,60 \text{ Eur}$) ir taip toliau.

2) Vertinant draudėjo prievolę proporcingai sumokėti socialinio draudimo įmokas nuo minimaliosios mėnesinės algos, taip pat būtų įskaitoma draudėjų, kurie apdraustajam darbo užmokesčio apskaičiavo daugiau, nei vienam draudėjui tenkanti MMA dalis, permoka (t. y. apskaičiuoto pas atitinkamą draudėją darbo užmokesčio ir vienam draudėjui tenkančios MMA dalies skirtumas), kuri padalinama kitiems draudėjams. Pvz., darbuotojas turi tris draudėjus, iš kurių vienas sumokėjo socialinio draudimo įmokas nuo 700 Eur, o kiti du draudėjai mokėjo įmokas nuo mažesnių sumų nei vienam draudėjui tenkanti MMA dalis (čia – 384,33 Eur), – tokiu atveju skaičiuojant papildomas socialinio draudimo įmokas kitiems dviem draudėjams vertinamas ir pirmojo draudėjo apskaičiuotas vienam draudėjui tenkančią MMA dalį viršijantis darbo užmokestis, t. y. $700 \text{ Eur} - 384,33 \text{ Eur} = 315,67 \text{ Eur}$; ši 315,67 Eur permoka dalinama kitiems dviem draudėjams (po 157,83 Eur) (žr. detalūs skaičiavimai lentelėje). Toks skaičiavimo būdas pasirinktas dėl to, kad būtų užtikrintos socialinio draudimo garantijos bent nuo minimaliosios mėnesinės algos, padalijant mokestinę prievolę visiems apdraustojo draudėjams.

Socialinio draudimo įmokų proporcingas perskaičiavimas pagal apdraustojo turimų draudėjų skaičių

	Draudėjai		
I variantas	A	B	C
Faktinis priskaičiuotas darbo užmokestis	700 Eur	120 Eur	50 Eur
Prievolė proporcingai primokėti socialinio draudimo įmokas nuo tenkančios MMA dalies	Nėra, nes priskaičiuo apdraustajam DU didesnį negu MMA, padalinta iš apdraustojo draudėjų skaičiaus (1153 Eur/3=384,33 Eur).	106,50 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 120 Eur - 157,83 Eur = 106,50 Eur.	176,5 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 50 Eur - 157,83 Eur = 176,50 Eur.
Papildomų socialinio draudimo įmokų priemoka, įvertinus apdraustojo 19,5% tarifą ir draudėjo 1,77% tarifą	---	22,66 Eur	37,54 Eur
II variantas	A	B	C
Faktinis priskaičiuotas darbo užmokestis	700 Eur	0 Eur	50 Eur
Prievolė proporcingai primokėti socialinio draudimo įmokas nuo tenkančios MMA dalies	Nėra, nes priskaičiuo apdraustajam DU didesnį negu MMA, padalinta iš apdraustojo draudėjų skaičiaus (1153 Eur/3=384,33 Eur).	226,50 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 0 Eur - 157,83 Eur = 226,50 Eur.	176,50 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 50 Eur - 157,83 Eur = 176,50 Eur.
Papildomų socialinio draudimo įmokų priemoka, įvertinus apdraustojo 19,5% tarifą ir draudėjo 1,77% tarifą	---	48,18 Eur	37,54 Eur
III variantas	A	B	C
Faktinis priskaičiuotas darbo užmokestis	200 Eur	200 Eur	200 Eur
Prievolė proporcingai primokėti socialinio draudimo įmokas nuo tenkančios MMA dalies	184,34 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 200 Eur = 184,33 Eur.	184,33 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 200 Eur = 184,33 Eur.	184,33 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 200 Eur = 184,33 Eur.
Papildomų socialinio draudimo įmokų priemoka, įvertinus apdraustojo 19,5% tarifą ir draudėjo 1,77% tarifą	39,21 Eur	39,20 Eur	39,20 Eur
IV variantas	A	B	C
Faktinis priskaičiuotas darbo užmokestis	200 Eur	250 Eur	200 Eur
Prievolė proporcingai primokėti socialinio draudimo įmokas nuo tenkančios MMA dalies	184,34 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 200 Eur = 184,33 Eur.	134,33 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 250 Eur = 134,33 Eur	184,33 Eur Prievolė: 384,33 Eur - 200 Eur = 184,33 Eur.

Papildomų socialinio draudimo įmokų priemoka, įvertinus apdraustojo 19,5% tarifą ir draudėjo 1,77% tarifą	39,21 Eur	28,57 Eur	39,20 Eur
---	------------------	------------------	------------------

3) Vertinant draudėjo prievolę proporcingai sumokėti socialinio draudimo įmokas nuo minimaliosios mėnesinės algos, svarbu įvertinti ir faktiškai darbuotojo dirbtą dienų skaičių, todėl atsižvelgiant į Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 8 dalies nuostatą, vienam draudėjui tenkanti MMA dalis perskaičiuojama proporcingai atitinkamo mėnesio darbo dienų skaičiui (taikoma 5 darbo dienų savaitė), kai asmuo pas atitinkamą draudėją nedirbo dėl nedraudžiamąjo laikotarpio ar kai gavo ligos išmoką ar ligos išmoką dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos. Kartu vertinamos ir dienos, kuriomis apdraustasis nebuvo susijęs darbo ar tarnybos santykiais su šiuo draudėju, nes darbuotojai gali būti įdarbinti ne nuo mėnesio pirmos dienos, todėl draudėjams prievolė proporcingai sumokėti socialinio draudimo įmokas nuo minimaliosios mėnesinės algos, atsiranda tik po įdarbinimo momento, t. y. vertinama, ar per laikotarpį, kai darbo santykiai galiojo, darbuotojui priskaičiuotas darbo užmokestis atitinka minimaliąją mėnesinę algą proporcingai tam laikotarpiui (pvz., jei darbuotojas pradeda dirbti mėnesio 28 dieną ir darbo santykiai galioja tik 3 kalendorines dienas, vertinama, ar darbo užmokestis už šį laikotarpį atitinka minimaliąją mėnesinę algą proporcingai šioms dienoms).

2. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad papildomas socialinio draudimo įmokas nuo sumos, kurią pagal Įstatymo projektu siūlomą formulę apskaičiuotų Fondo valdybos teritorinis skyrius, draudėjas turi sumokėti iki kito mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį Fondo valdybos teritorinis skyrius apie apskaičiuotą socialinio draudimo įmokų sumą informavo draudėją, 15 dienos. Pažymėtina, kad vadovaujantis Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 12 straipsnio 2 dalimi, išskyrus šiame įstatyme nurodytus atvejus, priskaičiuotas socialinio draudimo įmokas draudėjas sumoka ne vėliau kaip iki kito mėnesio 15 dienos, todėl, pvz., draudėjas, priskaičiavęs darbuotojui 120 Eur darbo užmokesčio kovo mėnesį, pagal jį apskaičiuotas socialinio draudimo įmokas privalo sumokėti iki balandžio 15 dienos. Atsižvelgiant į tai, kad tais atvejais, kai apdraustasis yra draudžiamas pas du ar daugiau draudėjų, draudėjas, kurio apskaičiuotas darbo užmokestis nesiekia minimaliosios mėnesinės algos, neturi duomenų, kiek konkrečiai kiti draudėjai priskaičiavo tam pačiam darbuotojui darbo užmokesčio, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad draudėjas gauna iš Fondo valdybos teritorinio skyriaus papildomą sąskaitą su paskaičiuotomis konkrečiomis socialinio draudimo įmokomis nuo papildomos sumos (pvz., lentelės I variante nurodytu atveju – 22,66 Eur įmokomis nuo 106,50 Eur sumos) ir iki kito mėnesio 15 dienos (aptariamam atveju – iki gegužės 15 d.) privalo sumokėti šias įmokas. Taip pat siūloma nustatyti, kad Fondo valdybos teritorinis skyrius papildomas socialinio draudimo įmokas pagal Įstatymo projektu siūlomą Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7¹ dalį apskaičiuoja pagal draudėjo iki mėnesio priešpaskutinės darbo dienos pateiktus praėjusio mėnesio darbo užmokesčio duomenis, t. y. tais atvejais, kai

darbdavys Fondo valdybos teritoriniam skyriui laiku nepateikia duomenų apie, pvz., kovo mėnesį priskaičiuotą darbo užmokesčio dydį, Fondo valdybos teritorinis skyrius lauks informacijos iki balandžio 29 d., o balandžio 30 d. Fondo valdybos teritorinis skyrius laikys, kad šio draudėjo pateiktos draudžiamosios pajamos lygus nuliui; tai įvertinus apskaičiuojamos šio ir kito draudėjų papildomos socialinio draudimo įmokos, kurias privaloma sumokėti iki gegužės 15 d.

Socialinio draudimo įmokų perskaičiavimas dėl pateiktų netikslių duomenų būtų vykdomas bendra Valstybinio socialinio draudimo įstatymo ir įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektu teikiamo siūlymo įgyvendinimas papildomos administracinės naštos draudėjams nesukels, nes visus būtinus papildomoms socialinio draudimo įmokoms nustatyti skaičiavimus atliks Fondo valdybos teritorinis skyrius, o draudėjams neatsiras pareigos teikti papildomų dokumentų ar informacijos. Paminėtina ir tai, kad prievolę sumokėti papildomas socialinio draudimo įmokas draudėjas įgis tik tais atvejais, kai visų apdraustojo draudėjų apskaičiuotas darbo užmokestis nesieks minimaliosios mėnesinės algos; analogišką prievolę šiuo metu turi ir vienintelis apdraustojo draudėjas, kai netaikomos socialinio draudimo įmokų „grindų“ išimtys.

3. Įstatymo projektu siūloma Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalį papildyti 6 punktu, nustatant, kad socialinio draudimo įmokos nėra skaičiuojamos nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos asmenims, kurie dalyvauja savivaldybės institucijos parengtoje užimtumo didinimo programoje (terminuoto asmens įdarbinimo priemonėje), kai priskaičiuotas mažesnis nei minimalioji mėnesio alga darbo užmokestis. Tokiais atvejais socialinio draudimo įmokos būtų skaičiuojamos nuo faktinių tokiam darbuotojui mokamų darbo užmokesčio pajamų. Pagal užimtumo didinimo programą galimas 6 mėnesių trukmės asmens įdarbinimas; ilgesnės įsidarbinimo trukmės atveju asmens dalyvavimas užimtumo didinimo programoje pasibaigtų. Pagal Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 22 straipsnio 12 dalį ir 24 straipsnio 4 dalies 1 punktą darbo rinkai besirengiančio asmens statusas ir bedarbio statusas panaikinami tais atvejais, kai atsiranda neterminuoti arba ilgesnės kaip 6 mėnesių trukmės terminuoti darbo santykiai ar darbo santykiams prilyginti teisiniai santykiai.

Atsižvelgiant į tai, kad vienas iš piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams teikimo tikslų yra didinti darbingo asmens motyvą integruotis į darbo rinką ir į tai, kad dalyvavimas užimtumo didinimo programos terminuoto asmens įdarbinimo priemonėje nedirbantiems piniginių socialinės paramos gavėjams padeda atkurti prarastus arba įgyti naujus darbinius įgūdžius bei padidina galimybę po dalyvavimo užimtumo didinimo programoje pabaigos tą pačių darbdavių būti įdarbintiems neterminuotai, Įstatymo projektu siūloma nauja reguliavimo išimtimi nustatyti draudėjams įdarbinusiems šiuos asmenis palankesnes socialinio draudimo įmokų mokėjimo taisykles, tokiu būdu sudarant sąlygas šiems asmenims greičiau įsilieti į darbo rinką.

Remiantis Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2025 m. buvo 644 socialinę pašalpą gaunantys asmenys, kurie dalyvavo užimtumo programos terminuoto asmens įdarbinimo priemonėje. Iš viso šioje užimtumo didinimo

programos priemonėje 2025 metais dalyvavo 1 665 asmenys, t. y. iš jų 38,7 proc. buvo socialinę pašalpą gaunantys asmenys. Todėl Įstatymo projektu siūloma leisti mokėti socialinio draudimo įmokas už dalyvaujančius užimtumo didinimo programoje (terminuoto asmens įdarbinimo priemonėje) asmenis ir nuo mažesnės nei minimaliosios mėnesinės alga sumos. Ši taisyklė būtų taikoma nepriklausomai nuo piniginės socialinės paramos gavimo fakto, taip užtikrinant visų įdarbintų pagal savivaldybės institucijos užimtumo programą (terminuoto asmens įdarbinimo priemonę) asmenų vienodą traktavimą, taip pat įvertinant praktikoje galimus atvejus, kai įdarbintas asmuo tol, kol dirbs, nebus piniginės socialinės paramos gavėjas, nes jo pajamos viršys nustatytą pajamų ribą šiai paramai gauti.

Priėmus šią Įstatymo projekto siūlomą nuostatą, kartu bus prisidedama prie Pakeitimo įstatymo tikslų įgyvendinimo – piniginę socialinę paramą gaunančius nedirbančius asmenis ar laikinai piniginės paramos dėl įsidarbinimo negaunančius asmenis aktyviau įtraukti į savivaldybės institucijos parengtas užimtumo didinimo programas, įskaitant terminuoto asmenų įdarbinimo priemones. Savivaldybės, darydamos darbdavių atranką, kurie dalyvautų užimtumo didinimo programos terminuoto asmens įdarbinimo priemonėje, gali pasirinkti skirtingų juridinio asmens formų darbdavius, pasitelkiant ir nevyriausybinės organizacijas. Įgyvendinant Įstatymo projekto nuostatas, papildomos administracinės naštos savivaldybėms nesukuriama; įdarbinus asmenį teikiamas 1-SD pranešimas apie darbuotojo (apdraustojo) valstybinio socialinio draudimo pradžią, tad analogiška informavimo tvarka išliks ir įdarbinant užimtumo didinimo programos dalyvius, draudėjui Fondo valdybos administruojamos Elektroninės draudėjų aptarnavimo sistemos formose pažymint šiai asmenų grupei sukurtą specialų kodą (nei duomenų teikimo būdai, nei terminai nesikeičia ir papildomos administracinės naštos darbdaviams (draudėjams) neatsiranda).

4. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 3 dalies nuostatomis, Lietuvos Respublikos mokesčių įstatymai, nustatantys naujus mokesčius, naujus mokesčio tarifus, mokesčio lengvatas, sankcijas už mokesčių įstatymų pažeidimus arba iš esmės pakeičiantys apmokestinimo tam tikru mokesčiu tvarką ar apmokestinimo teisinio reglamentavimo bei taikymo principus, įsigalioja ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo oficialaus paskelbimo dienos, todėl siūloma nustatyti, kad Įstatymo projektu siūlomos nuostatos įsigalioja 2027 m. sausio 1 d. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, taip pat siūloma nustatyti, kad naujos reguliavimo nuostatos taikomos apskaičiuojant ir mokant socialinio draudimo įmokas už laikotarpius nuo 2027 m. sausio 1 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus įstatymą, dėl papildomai padidėjusių apdraustojo draudžiamųjų pajamų, kai darbuotojas dirba pas du ar daugiau darbdavių, praktikoje gali pasitaikyti atvejų, kai asmuo per kelis

darbdavius dirbdamas dalį darbo laiko (ir atitinkamai gaudamas neto pajamų, kurios siekia, pvz., 400 Eur, nes dirbama tik po kelias valandas per savaitę), nedarbo atveju gaus ženkliai didesnę nedarbo socialinio draudimo išmoką nei jo faktinės uždirbamos pajamos, nes asmens draudžiamosios pajamos siekia minimaliąją mėnesinę algą, nuo kurios skaičiuojamos nedarbo socialinio draudimo išmokos.

Šiuo metu asmenys, dalyvaujantys savivaldybės institucijos parengtoje užimtumo didinimo programos terminuoto įdarbinimo priemonėje įgyja bent nuo minimaliosios mėnesinės algos dydžio sumos skaičiuojamas socialinio draudimo garantijas, nes socialinio draudimo įmokų mokėjimui taikomos su minimaliosios mėnesinės algos dydžiu siejamos socialinio draudimo įmokų „grindys“. Įstatymo projektu siūlomais pakeitimais, kai socialinio draudimo įmokas galima būtų mokėti nuo mažesnės nei minimalioji mėnesinė alga darbo užmokesčio sumos, dalis socialinio draudimo garantijų nebus užtikrinta, pvz., nebus įgyjamas pensijų socialinio draudimo vieno mėnesio stažas.

Teigiamas priimto įstatymo poveikis aptartas šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir verslo plėtrai neturės.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu nekeičiamos galiojančios sąvokos ir (ar) jų apibrėžtys ir nesiūloma apibrėžti naujų.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentų nuostatas.

Įstatymo projektu neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.
 Įstatymo projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Pritarus Įstatymo projektu teikiams pasiūlymams, Fondo valdyba iki 2026 m. gruodžio 31 d. turės parengti, o Fondo valdybos direktorius – priimti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2010 m. birželio 4 d. įsakymo Nr. V-243 „Dėl Duomenų apie apdraustuosius ir draudėjus pateikimo ir tikslinimo taisyklių, socialinio draudimo pranešimų / prašymo formų ir jų elektroninių duomenų struktūros aprašų patvirtinimo“ pakeitimą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projektu teikiams pasiūlymams įgyvendinti papildomų Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

Pritarus Įstatymo projekto siūlymui neskaičiuoti socialinio draudimo įmokų nuo minimalios mėnesinės algos už dirbančius asmenis, kurie dalyvauja savivaldybės institucijos parengtoje užimtumo didinimo programos terminuoto įdarbinimo priemonėje, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas negaus apie 0,5 mln. Eur per metus. Pritarus Įstatymo projekto siūlymui skaičiuoti socialinio draudimo įmokas nuo ne mažesnės kaip Vyriausybės patvirtinta minimalioji mėnesinė alga sumos atvejais, kai apdraustasis turi kelis draudėjus ir pas visus juos priskaičiuotas darbo užmokestis nesiekia minimalios mėnesinės algos, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas gaus apie 7,2 mln. Eur per metus papildomų pajamų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, nebuvo gauta specialistų vertinimų, rekomendacijų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „valstybinis socialinis draudimas“, „valstybinio socialinio draudimo įmoka“, „užimtumo didinimo programa“, „terminuoto asmens įdarbinimo priemonė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.